

Verslag en Achtergrondinformatie van de Wandeling De Malpie in Valkenswaard

21-07-2017

Voor deze wandeling gaan we weer eens richting Belgische grens.

We lopen in een prachtig gebied dat bij de meesten al wel bekend zal zijn, De Malpie tussen Valkenswaard en Borkel en Schaft..

We starten bij het Parkeerterrein van de Venbergse Molen.

Van hieruit kun je ook kanotochten maken. Je gaat dan met de bus naar Borkel en Schaft of naar Neerpelt en vaart dan met de stroom mee over de Dommel terug.

Watermolen, Bos, Heide en Vennen

De Venbergse Watermolen

De molen ligt ten zuiden van Valkenswaard aan de Dommel en werd voor het eerst vermeld in 1227 als bezit van een zusterklooster in Postel.

In 1343 werd deze banmolen bezit van het Norbetijnenklooster te Postel. In 1716 eindigde dit bezit, na confiscatie van alle Postelse abdijbezittingen in de Meierij van 's-Hertogenbosch door de Raad van State van Holland in Den Haag.

In de 19e eeuw werd de molen bemalen door telgen uit de familie Van Poppel en in de 20e eeuw door leden van de familie Rietra.

Het gebouw dateert in de huidige opzet van rond 1920.

Begin jaren 70 verkeerde het gebouw in zeer slechte staat. Subsidies voor restauratie bleven uit, waarna de molen in de jaren 1973-1977 door de eigenaar zelf werd gerestaureerd.

Het waterrad is uitgevoerd in ijzer, met houten schoepen.

De molen draait in het zomerseizoen regelmatig.

Foto: 1915 Verzameling Ton Meesters

De Malpie

Heel lang dacht men dat de naam Malpie afkomstig was van 'mal pays' uit het Frans wat slecht land betekent. De Malpie bestaat al veel langer dan dat de Fransen (in de tijd van Napoleon) in ons land waren. Men is toen verder gaan zoeken wat de woorden in Oudnederlands betekenen. Daar kwam men bij 'Maal Pee' uit dat gemeenschappelijk bezit betekent en Pee is het oude woord voor zandrug. Pee kan ook een verbastering zijn van 'pay' dat pad betekent.

In de middeleeuwen betekende mal 'maal', dat betekent grenspaal. Gecombineerd is het dus een plek waar paden op een zandrug naar een grenspaal leiden

De Malpie staat bekend om kleine en grote vennen op de heide. De grote vennen binnen het Malpiegebied zijn het Molenven, het Wasven en het Grote Malpieven. Verder liggen er nog het Pastoorsven, de Vaarvennen en Je komt in dit gebied ook het riviertje de Dommel tegen.

Er zijn diverse soorten van bodemtypen en verschillende hoogten van grondwater. Voor de planten- en dierenwereld zijn deze vennen en de heide erg belangrijk.

Als we over het bruggetje bij de watermolen lopen houden we bij het zandpad even verderop links aan en volgen daar de blauwe route.

Bij knooppunt 63 slaan we weer links af tot aan de Dommel en slaan daar rechts af. Afhankelijk van de bodemgesteldheid, volgen we hier de goed begaanbare route, of gaan we weer richting Dommel en volgen deze route die meer door de bush bush gaat.

Aan onze rechterhand ligt nu het eerste grote ven: Het Molenven.

Vennen

Vennen zijn doordat ze constant aan verandering onderhevig zijn erg kwetsbaar. Ze worden het meest bedreigd als de grondwaterstand gaat dalen. Een ven wordt ook wel een klein meer genoemd. Met meren worden in veel gevallen de wat grotere en diepere vennen bedoeld.

Het Molenven werd gebruikt als wateropslag voor de Venbergse molen als het riviertje de Dommel een te hoge waterstand had.

De naam Wasven komt vaker in Brabant voor, zo ook in Valkenswaard. Vroeger werden in deze vennen de schapen gewassen voordat ze geschoren werden. Dat geeft wel aan dat de kwaliteit van het water en de bodem goed moeten zijn geweest anders ga je daar je schapen niet in wassen.

Sommige vennen, met name het Molenven en het Pastoorsven, zijn vermoedelijk aangelegd of gebruikt als visvijvers. De Vaarvennen hebben een eerder natuurlijke oorsprong: ze zijn gevormd als stroomdalvennen, samenhangend met het nabije Dommeldal.

Onder meer in de Vaarvennen bevindt zich een grote

Kokmeeuwenkolonie

Ze broeden gezellig in grote kolonies in de duinen en aan plassen en moerassen, van half april tot eind mei. Wat hierbij opvalt is dat alle leden van de kolonie hun eieren binnen dezelfde tijdspanne van drie à vier dagen leggen. Dat biedt veel voordelen omdat hun kwetsbaarheid tegenover roofdieren beperkt wordt, omdat die maar een beperkte

hoeveelheid voedsel per dag kunnen eten. Ook vermindert hierdoor de kans dat er eieren en kuikens verloren zouden gaan omdat andere vogels nog om een nestplaats concurreren.

Plaatselijk zijn er zandverstuivingen te vinden, zoals aan de voet van het Groot Malpieven.

In de buurt van de watermolen komen geurige gagelstruwelen voor.

Ten zuiden en ten westen van het Groot Malpieven lopen we ook een stuk door een bos, dat door kaarsrechte paden wordt doorsneden.

Bomen en struiken

In de jaren dertig, de crisisjaren van de vorige eeuw, zijn er veel naaldbomen op de heide geplant om de mensen werk te verschaffen. Ze horen daar eigenlijk helemaal niet in het oorspronkelijke natuurlandschap thuis. De bomen hebben veel water nodig en dat onttrekken ze uit de bodem.

Berken en dennen zijn grote concurrenten van de heide. De heidestruikjes hebben veel zon nodig. Door de wind dwarrelen de zaden van deze bomen tussen de heidestruikjes. Zo kan een struikheideveld binnen 20 jaar door een bos zijn vervangen. De kleine dennen worden daarom vaak weggehaald.

*In het verleden werd een **den of pijnboom** ook wel een mastboom genoemd. Veel mastbomen vormden het mastbos.*

Een dennenboom kan als deze solitair staat in een hele grillige vorm groeien. Als ze dicht bij elkaar groeien zie je vaak lange, rechte stammen. De boom heeft grijsgroene enigszins gedraaide naalden en zitten vaak paarsgewijs. Een dennenboom heeft dennenappels waarin allemaal kleine en lichte zaadjes zitten. De wind voert de zaadjes mee en zo ontstaan er vliegdennen.

*Zowel **de zomer- als de wintereiken** tref je in het gebied van de heide aan.*

Wintereiken hebben ongesteelde eikels en gesteelde bladeren en zomereiken hebben eikels die vaak in paren aan een steeltje groeien en ongesteelde bladeren.

Eikenbladeren zijn te herkennen aan hun onregelmatige gelobde vorm. In het najaar groeien er eikels aan die in pijpenkopjes zitten.

Onder het blad van de eik tref je regelmatig galappels aan in diverse kleuren. Die zijn afkomstig van verschillende soorten galwespen.

Eekhoortjes, egels, kraaien en Vlaamse gaaien lusten graag eikels en leggen daar wintervoorraden van aan.

***Berkenbomen** zijn goed te herkennen aan hun mooie witte bast waarvan sommige delen als losse vellen erbij hangen. Ze hebben afhangende twijgen en lange toegespitste bladeren.*

Bij de Zwaan in de achtertuin is er een tentoonstelling van het Valkenswaards Beeldhouwerscollectief. Zeer de moeite waard om te bekijken.

Sites die ik dankbaar gebruik heb bij het samenstellen van dit verslag en waaruit je nog meer informatie kunt putten:

<http://www.gpswalking.dse.nl/>

<http://www.bloemen-online.nl/>

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Malpie>

Chris Pennings

Malpie

